

Національний університет
водного господарства та
природокористування

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури
Кафедра архітектури та середовищного дизайну

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

« ____ » _____ 2017 р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

03-08-04

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

АРХІТЕКТУРА
КУЛЬТОВИХ БУДІВЕЛЬ

ARCHITECTURE OF RELIGIOUS BUILDINGS

(назва навчальної дисципліни)

(name of the discipline)

спеціальність
specialty

191 «Архітектура та містобудування»
191 «Architecture and Urban-planning»

Рівне – 2017 рік

Робоча програма «Архітектура культових будівель» для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування». – Рівне: НУВГП, 2017. – 16 с.

Розробник: Михайлишин О.Л., д. арх., професор кафедри архітектури та середовищного дизайну

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри архітектури та середовищного дизайну

Протокол від < ____ > _____ 20 __ року № __

Завідувач кафедри архітектури та середовищного дизайну

(О.Л. Михайлишин)

Схвалено методичною комісією за спеціальністю 191 «Архітектура та містобудування»

Протокол від < ____ > _____ 20 __ року № __

Голова методичної комісії _____ (О.Л. Михайлишин)

© Михайлишин О.Л., 2017 рік
© НУВГП, 2017 рік

ВСТУП

Анотація

Дисципліна «Архітектура культових будівель» вивчається студентами як вибіркова.

Культові будівлі є невід’ємною складовою архітектурного ландшафту світу. У їх об’ємно-планувальній структурі, архітектурному образі відображені особливості культури, релігії, духовності різних народів та етносів. Ознайомлення зі специфікою формування архітектури та системи оздоблення храмів різних конфесій є необхідною передумовою повноцінної підготовки сучасного архітектора, і загалом – розширює світогляд фахівця, який здобуває кваліфікаційний рівень «магістр».

Дисципліна логічно продовжує цикл гуманітарної та фахової підготовки архітектора. За змістом пов’язана з дисциплінами „Культурологія”, „Філософія”, спрямована на синтез та розвиток знань, практичних навичок, отриманих під час вивчення професійно орієнтованих дисциплін „Історія мистецтв”, „Історія архітектури та містобудування”, „Композиція”, „Архітектурне проектування”, „Регіональна архітектура” тощо.

Ключові слова: архітектура, християнство, іслам, буддизм, юдаїзм, індуїзм, храм, символіка, церква, іконостас, костел, синагога, мечеть, медресе, пагода.

Abstract

Students may attend the course "Architecture of religious buildings" as optional.

Religious buildings are an integral part of the global architectural landscape. Their space-planning structure and architectural image reflect the features of culture, religion and spirituality of different nations and ethnic groups. Understanding the formation specifics of architecture and decoration patterns of churches of different denominations is a prerequisite for the proper training of a modern architect. It broadens the outlook of a young professional who obtains the Master's degree.

The course logically continues the cycle of humanitarian and professional training of an architect. Its content is closely connected with such courses as "Cultural science", "Philosophy". The course is focused on the synthesis and development of knowledge and practical skills obtained during the study of such professionally oriented courses as "Art history", "History of architecture and urban planning", "Composition", "Architectural design", "Regional architecture" etc.

Keywords: architecture, Christianity, Islam, Buddhism, Judaism, Hinduism, temple, symbols, church, iconostasis, cathedral, synagogue, mosque, madrasah, pagoda.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань	Характеристика навчальної дисципліни
1	2	3
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 19 «Архітектура та будівництво»	Нормативна
Модулів – 1	Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»	Рік підготовки: 5-й
Змістових модулів – 2		
Індивідуальне науково-дослідне завдання: –		Лекції 18 год.
Загальна кількість годин – 90		Практичні, семінарські 12 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 Самостійної роботи студента – 5,6		Рівень вищої освіти: магістр
	Самостійна робота 60 год.	
	Індивідуальні завдання –	
	Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи студентів становить: 33% до 67%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу «Архітектура культових будівель»

полягає в поглибленні знань студентів щодо філософсько-естетичного, світоглядного детермінізму розвитку архітектурного образу культових будівель релігійних конфесій, особливостей їх об'ємно-планувальної структури та набутті умінь проектування елементів інтер'єру храмів.

Завдання дисципліни «Архітектура культових будівель»:

- вивчення об'ємно-планувальних, функціонально-просторових та архітектурно-стилістичних засад формування образу культових будівель різних релігійних конфесій;
- розгляд символіки і семантики храмів та об'єктів культу;
- набуття студентами вмінь проектування елементів інтер'єрів православних храмів (іконостас).

У результаті вивчення курсу студент повинен **знати**:

- загальні засади виникнення, становлення та творення сакрального будівництва і його символізму;
- історико-генетичні витоки сучасної архітектури культових будівель; понятійно-термінологічний апарат, дотичний до сучасної архітектури культових будівель;
- основні тенденції сучасної практики храмобудування;
- принципові підходи до пошуку архітектурного образу храмів світових релігій та основних релігій світу;
- найвизначніші об'єкти світового та вітчизняного храмобудування.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- на практиці користуватися набутими знаннями, застосовувати теоретичні положення для оптимального вирішення творчих завдань;

- самостійно визначати цілі та шляхи створення власного арсеналу формотворчих засобів;
- на основі отриманих знань по курсу і у взаємодії з теоретичними положеннями суміжних дисциплін приймати обґрунтовані, раціональні та оригінальні проектні рішення.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1

Змістовий модуль 1. Історико-світоглядні та художньо-естетичні основи будівництва культових споруд. Християнська архітектура.

Тема 1. Історія та онтологія культу. Ритуал (літургія), символіка і архітектура храмів.

Вступ. Мета і основні завдання курсу. Релігія як форма суспільної свідомості. Духовність – найважливіший аспект національної культури. Язичництво (ритуальний аспект). Політеїзм і монотеїзм. Національні і світові релігії (Буддизм, Християнство, Іслам). Культ та його складові елементи: дух, міф, символ, ритуал, атрибутика. Релігійний ритуал і мистецтво (живопис, скульптура, музика). Храм як модель Всесвіту. Символіка Неба і Землі в храмах світових релігій. Релігійний ритуал як основа архітектурно-планувального рішення храмів. Орнамент, мозаїка, фрески, ікони, скульптури, хоругви, вітражі.

Тема 2. Православна церковна архітектура.

Формування об'ємно-планувальної структури християнського храму. Формування православної традиції в храмобудуванні. Престол – вузлова точка храму. Завершення храму: бані і їх символіка. Українські муровані і дерев'яні церкви. Народне храмобудування України і його регіональні особливості. Символіка і об'ємно-планувальне рішення церков,

Конструктивні особливості та їх вплив на композицію церкви. Зовнішнє та внутрішнє оздоблення. Греко-католицька архітектура і її особливості.

Тема 3. Архітектура римо-католицьких храмів.

Архітектурна еволюція храмів католицизму. Готичні храми і їх вітражі. Особливості архітектурного оформлення екстер'єрів та інтер'єрів костелів. Сучасна архітектура католицизму.

Тема 4. Архітектура культових будівель протестантизму.

Нігілізм християн-протестантів. Протестантські секти. Типові проекти євангелічно-лютеранських церков Шторма. Особливості богослужінь і функціональна структура молитовних будинків. Архітектурні вирішення сучасних протестантських храмів в Україні і закордоном.

Змістовий модуль 2. Культова архітектура світових релігій та релігій світу.

Тема 5. Архітектура культових будівель ісламу.

Аллах, Пророк, вчення ісламу. Священна картина мусульманського універсуму. Мусульманські кааба та мечеті. Особливості літургії в мечетях. Медресе та їх архітектурно-розпланувальні вирішення. Мозаїка та орнамент в мистецьких та архітектурних традиціях ісламу. Сучасна архітектура мечетей в країнах світу.

Тема 6. Архітектура культових будівель юдаїзму.

Моїсей, Яхве, юдаїзм. Синагоги і юдейські школи. Архітектурно-планувальні вирішення і елементи інтер'єру в історичній ретроспективі. Сучасна архітектура синагог в країнах світу.

Тема 7. Культурна архітектура будівель буддизму, індуїзму, конфуціанства, даосизму.

Будда та його священне вчення. Буддистські культові ритуали та їх втілення в культових спорудах. Пантеон богів в архітектурі індуїзму. Ведизм, жертвні вівтарі та стовпи. Індуїстські божества. Індуїстські храми та їх особливості. Конфуціанство і конфуціанські храми. Даосизм і даоські храми. Особливості китайського та японського буддизму.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Історико-світоглядні та художньо-естетичні основи будівництва культових споруд. Християнська архітектура						
Вступ.						
Тема 1. Історія та онтологія культу. Ритуал (літургія), символіка і архітектура храмів.	4	2	-	-	-	2
Тема 2. Православна церковна архітектура.	56	6	12	-	-	38
Тема 3. Архітектура римо-католицьких храмів.	6	2	-	-	-	4

Тема 4. Архітектура культових будівель протестантизму.	6	2	-		4
Разом за змістовим модулем 1	72	12	12		48
Змістовий модуль 2. Культова архітектура світових релігій та релігій світу.					
Тема 5. Архітектура культових будівель ісламу	6	2	-		4
Тема 6. Архітектура культових будівель юдаїзму.	6	2	-		4
Тема 7. Культова архітектура будівель буддизму, індуїзму, конфуціанства, даосизму.	6	2	-		4
Разом за змістовим модулем 2	18	6	-		12
Усього годин	90	18	12		60

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1.	Тема 1. Розробка ескізного проекту іконостасу православного храму. Фасад, план, розріз іконостасу М 1:25. Царські врата, деталі М 1:10, 1:5	8

2.	Тема 2. Розробка ескізного проекту кіоту. Фасад М 1:20, план М 1:20, розріз М 1:20	4
	Разом	12

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
Змістовий модуль 1		
1.	Тема 1. Філософсько-естетичні основи релігії і їх відображення в культових спорудах різних епох і народів.	2
2.	Тема 2. Еволюція та семантична система іконостасу. Архітектурна морфологія іконостасу.	48
3.	Тема 3. Сучасна римо-католицька архітектура Північної та Південної Америки	4
4.	Тема 4. Архітектура храмів північноамериканського і європейського протестантизму.	4
Змістовий модуль 2		
5.	Тема 5. Планувальна структура сучасних храмових комплексів та ансамблів в ісламських країнах.	4
6.	Тема 6. Архітектурно-декоративне оздоблення сучасних синагог.	4
7.	Тема 7. Архітектурно-просторова і функціональна структура храмових комплексів індуїзму і буддизму.	4
	Разом	60

7. Методи навчання

Вивчення дисципліни «Архітектура культових будівель» здійснюється з використанням інформаційно-ілюстративного та проблемного методів навчання. Курс навчання включає:

- прослуховування лекційного матеріалу;
- перегляд мультимедійних презентацій;
- виконання проектних завдань на практичних заняттях під керівництвом викладача;
- самостійне вивчення навчального матеріалу з використанням навчальної та спеціальної літератури;
- самостійне напрацювання варіантів, розробка ескізів проектного завдання.

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- оцінка за виконання практичних завдань;
- підсумковий залік.

Для діагностики знань використовується ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

- 0 % – завдання не виконано;
- 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;
- 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;
- 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);
- 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
10	10	20	20	20	20	100

T1, T2... T6— теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсowego проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Матеріали лекцій на електронному носії (мультимедійні презентації).
2. Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни “Архітектура культових будівель” для всіх спеціальностей НУВГП” / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/6173>
3. Взірці студентських робіт.

11. Рекомендована література

Базова

1. Бойко О. Будівництво синагог в Україні. // Вісник ін-ту Укрзахідпроектреставрація.– Ч.9. Синагоги України. – Львів: Центр Європи, 1998. – 180 с.
2. Довганюк І. Архітектура українських церков. – Львів: [б.в.], 1997. – 112 с.
3. Культові будинки та споруди різних конфесій (посібник з проектування) / В.В. Куцевич. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – К.: ЗНДІЕП, 2009. – 122 с.
4. Слепцов О. Архитектура православного храма: От замысла к воплощению. - К.: А+С, 2012. - 552 с.
5. Таранушенко С. Український іконостас // Записки НТШ .- Т. ССХХУІІ. - Праці секції мистецтвознавства. – Львів, 1997. - С.141-170.

Допоміжна

1. Коваль І. Церковна археологія. – Івано-Франківськ: Нова Зоря, 1998. – 168 с.
2. Вайнтруб И.В. Священные лики цивилизаций. – К.: Техніка, 2001. – 510 с.
3. Всеобщая история архитектуры. Т.1-12. – М.: Стройиздат, 1970-1977.

4. Галишич Р. Українська церковна архітектура і монументально-декоративне мистецтво зарубіжжя. – Львів: Сполом, 2002. – 334 с.

5. Павлов С.В., Мезенцев К.В., Любіцева О.О. Географія релігій. – Київ: Артєк, 1999. – 504 с.

6. Патріарх Димитрій (Володимир Ярема). Церковне будівництво Західної України. – Львів, 1998. – 68 с.

7. Поврозник М. В. Альбом українських церков Закарпаття, Лемківщини, Холмщини та Підляшшя. – Лондон: УВС, 1988. – 320 с.

8. Слепцов О. С. Архітектурне проектування і реконструкція православних храмів: підруч. для студ. ВНЗ, які навчаються за напрямом підготовки “Архітектура”. - К.: А+С, 2014. - 270 с.

9. Слободян В. Церкви Холмської єпархії. – Львів: НТШ, 2005. – 558 с.

10. Таранушенко С. Монументальна дерев'яна архітектура Лівобережної України. – К.: Будівельник, 1976. – 334 с.

11. Юрченко П.Г. Дерев'яна архітектура України. – К.: Будівельник, 1970. – 192 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Освітньо-кваліфікаційна характеристика підготовки магістра спеціальності 191 «Архітектура та містобудування».

2. Кабінет Міністрів України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>

3. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua/>

4. Державний комітет статистики України / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського /

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuiv.gov.ua/>

6. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, майдан Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.libr.rv.ua/>

7. Рівненська централізована бібліотечна система (м. Рівне, вул. Київська, 44) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cbs.rv.ua/>

8. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka>
http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php

9. Цифровий репозиторій ХНУГХ ім. А.Н. Бекетова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/>.

10. Інформаційні ресурси у цифровому репозиторії НУВГП / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/types/metods/>.